

6

מדינת ישראל

משרדי הממשלה

משרד בוס אמריקה

מס. תיק

169-8

מקומות ישיבה

השירות

מדינת ישראל

ארכיון המדינה

34

ג

מחלקת ארכיון מדינת ישראל

תיק מס' 34

לשכת ראש הממשלה יצחק רבין ומנח

ג - 34 / 6756

52730
07/2010

מס פריט:

43.4/23 - 480

02-107-10-05-05

מזהה פיזי:

מזהה לוגי:

כתובת:

מדינת ישראל

משרדי הממשלה

כ"ח בשבט תשל"ז
16 בפברואר 1977

169-9

לכבוד
גרעין "מערב שומרון"
אצל ניסן סלומינסקי
רח' אריה בן-אליעזר 65
רמת גן

הנדון: פנייתכם אל ראש הממשלה מיום 3.2.77

ראש הממשלה ביקשני להשיב לפנייתכם.

הוא דיבר עם יו"ר וועדת השרים לעניני החישובות ומינחל
מקרקעי ישראל.

ידוע לו כי נמשך טיפול נמרץ בתבטוח התנאים למימוש
התכנית (מטחה).

לפיכך מסתבר כי לנפיייתכם אל חברי הכנסת, אין הצדקה,
שהרי העיכוב נעוץ לא בטעמים עקרוניים, אלא מעשיים, כפי שהוסבר
לכם.

יש לקוות כי הגורמים המטפלים יתגברו על הקשיים המעכבים
אח מימוש התכנית שכבר אושרה עקרונית.

ב כ ר כ ה,

עמוס ערן

ירושלים, י"ח בחשוון תשל"ז
11 בנובמבר 1976

169-9

לכבוד
חברי גרעין עיר עולים שומרון,
ה.ד. 14094
תל-אביב

,.ג.א

בהמשך למכתבנו אליכם מיום 25.10.76 ולאחר
שמכתבכם הובא לעיונו של ראש הממשלה, ברצוני להודיעכם
כי לבקשת ראש הממשלה העברנו את המכתב אל השד"י ישראל
בלילי, יר"י ועדה השניים לעניני החישובות.

בכבוד רב,

אלי מזרחי
מנהל לשכה ראש הממשלה

ירושלים, י"ח בחשוון תשל"ז
11 בנובמבר 1976

169-9

אל : השד ישראל בלילי

ישראל היקר,

דצ"ב לטימול כפי שהמצא לנכון, העתק ממנייה של
ברעין עיר עולים שומרון אל ראש הממשלה. כמו-כן הנבי
מצרף העתק מהשובחנו לפרנים.

ב ב ר כ ה,

אלי מזרחי
מנהל לשכה ראש הממשלה

ירושלים, א' בחשוון תשל"ז
25 באוקטובר 1976

169-9

לכבוד
ברעין "עיר עולים שומרון"
ח.ד. 14094
חל - אביב

א.ג.א.

הנני מאשר קבלת מסתבתם מיום יג' בחשרי תשל"ז.
הוא יובא לעיון ראש המטה שלה ועוד נשוב לכתוב לכם.

בכבוד רב,

אלי מזרח
מנזל לשכת ראש הממשלה

1016
27.10.76

גרעין "עיר עולים שומרון"
ת.ד. 14094 סל. 03-913962 חל - אביב

יג' תשרי תשל"ז
7.10.76

לכבוד

מר יצחק רבין - ראש ממשלת ישראל

הפתק: לכבוד נשיא המדינה מר אפרים קציר,
שרי ממשלת ישראל, חברי הכנסת,
יו"ר הנהלת הסוכנות מר יוסף אלטוגי,
ל ע ת ו ב ת

כבוד ראש הממשלה! אדונים בכבודים!

עוד בחודש ניסן תשל"ה (9.4.75) פנינו לממשלת ישראל בקריאה לחיפוש דרכים חדשה לקליטת עולים רוחניות-חברתית וגם חמורית. לשם ממש קריאתנו ביקשנו התר להכנס, לכנות וליישב עיר עולים בשומרון הפערבי הבלתי-סאוכלס (מסחה), הקרובה למקום תעסוקתם של רוב הבאים מבריה"מ, ואי-לכך אינה מצריכה הכנה תשתית כלכלית בשלב הראשון, מה שמזיל מאוד את ההשקעה ומאפשר ביצוע מהיר פי כמה.

הגשמת החכמה עשויה היתה להבריא את היחסים שבין ותיקים לעולים, להרים את סורל העולים עצמם, בתחושת מעשה ויצירה, לשנות את רוחם והוכנסם של המכתבים, הנישלים לבריה"מ, המהווים סיבה ראשית להקטנת העליה. הגשמת חכמתנו היתה מפיחה רוח חדשה בעולים במתן אפשרות להם לבטא הלכה למעשה את באמנותם ואהבתם למולדת - היתה מקדימה רפואה למכה!! - במקום זאת ניצבים אנו סול בעיה חדשה המכאיבה לכולנו - צעירה ברויבה יחד עם ההצטמקות הטדיהמה של העליה...

פנינו מכבד את דשימת היתרונות החשובים האחרים שהיו למדינה לו טומשה חכמתנו, ביניהם הרחבת השטח הצר ביותר ועם זאת הסאוכלס ביותר במדינה עד ל-25 ק"מ מהים, פיזור אוכלוסיה סהוך תנועה טבעית ולא כפייה סלאכותית אשר לכן גם לא הצליחה, ועוד, ועוד.

למרות פנינונו הרבונה, למרות פגישות סעודדות, כביכול, עם שרים ואח"מ אחרים, לא קיבלנו עד עתה תשובה חד-משמעית-חיובית!

בטוחים אנו כי חכמתנו ריאלית ויש בה אך תועלת וטוב למדינה, ובראש וראשונה בכוחה להביא לפתרון ולשינוי במצב העליה! לאור זאת איננו רואים שום סימה הגיונית להשהות ולעקב' תשובה ברורה מצד הממשלה!

לכן, פוזים אנו אליך, לכבוד ראש הממשלה, בבקשה לענות במהירות להצעתנו.

בכבוד רב

בשם גרעין "עיר עולים שומרון":

ד.גרבר, צ.אלצפון, צ.אורן,
צ.וולונך, ס.לפיד, ג.ילין

מצ"ב: דו"ח מפורט, 5 דפים.

UNITED STATES DEPARTMENT OF JUSTICE
FEDERAL BUREAU OF INVESTIGATION

CONFIDENTIAL

TO: SAC, [illegible]
FROM: [illegible]
SUBJECT: [illegible]

[Faded paragraph of text, likely the beginning of a report or letter.]

[Faded paragraph of text, continuing the report or letter.]

[Faded paragraph of text, continuing the report or letter.]

[Faded paragraph of text, continuing the report or letter.]

[Faded paragraph of text, continuing the report or letter.]

[Faded paragraph of text, continuing the report or letter.]

CONFIDENTIAL

[Faded text at the bottom right of the page, possibly a signature or date.]

א.כ.כ
25.10.76

ב"ה

גרעין "עיר עולים שומרון"
ת.ד. 14094 סל.913962-03 חל - אביב

יג' תשרי תשל"ז
7.10.76

לכבוד

מר יצחק רבין - ראש ממשלת ישראל

העתק: לכבוד נשיא המדינה מר אפרים קציר,
שרי ממשלת ישראל, חברי הכנסת,
יו"ר הנהלת הסוכנות מר יוסף אלמוגי,
לעתות

כבוד ראש הממשלה! אדונים בכבודים!

עוד בחודש ניסן תשל"ה (9.4.75) פנינו לסממלת ישראל בקריאה לחיפוש דרכים חדשות לקליטת עולים רוחנית-חברתית וגם חמית. לשם ממוש קריאתנו ביקשנו התר להכנון, לבנות וליישב עיר עולים בשומרון הפערבי הבלתי-מאוכלס (מסחה), הקרובה למקום תעסוקתם של רוב הבאים מבריה"ם, ואי-לכך אינה מצריכה הכנה תשתית כלכלית בשלב הראשון, מה שמזיל סאוד את ההשקעה ומאפשר ביצוע מהיר פי כמה.

הגשמת התכנית עשויה היתה להבריא את היחסים שבין ותיקים לעולים, להרים את מורל העולים עצמם, בתחושת מעשה ויצירה, לשנות את רוחם ותוכנם של המכתבים, הנישלים לבריה"ם, המהווים סיבה ראשית להקטנת העליה. הגשמת תכניתנו היתה מפיתה רוח חדשה בעולים במתן אפשרות להם לבטא הלמה למעשה את נאמנותם ואהבתם לפולדת - היתה מקדימה רפואה למכה!! - במקום זאת ניצבים אנו מול בעיה חדשה המכאיבה לכולנו - נשירה בווינה יחד עם ההצטמקות המדהימה של העליה...

סנינו מכבר את רשימת היתרונות החשובים האחרים שהיו למדינה לו מומשה הכניתנו, ביניהם הרחבת השטח הצר ביותר ועם זאת המאוכלס ביותר במדינה עד ל-25 ק"מ מהים, פיזור אוכלוסיה מהוך תנועה סבעית ולא כפיה סלאכותיה אשר לכו גם לא הצליחה, ועוד, ועוד.

למרות פנינתן הרפוח, למרות פגישות מעודדות, כביכול, עם שרים ואח"ס אחרים, לא קיבלנו עד עתה תשובה חד-משמעית-חיובית!

בטוחים אנו כי תכניתנו ריאלית ויש בה אך תועלת וסוב למדינה, ובראש וראשונה בכוחה להביא לפתרון ולשינוי במצב העליה! לאור זאת איננו רואים שום סיבה הגיונית להשהות ולעקב' תשובה ברורה מצד הממשלה!

לכן, פונים אנו אליך, לכבוד ראש הממשלה, בבקשה לענות במהירות להצעתנו.

בכבוד רב

בשם גרעין "עיר עולים שומרון":

ד.גרבר, צ.אלצפון, צ.אורן,
צ.וולך, ס.לפיד, ג.ילין

מצ"ב: דו"ח מפורט, 5 דפים.

גרעין עיר עולים בשומרון

רעננה, רח' השרון 22/3
(אצל אלצפון צבי) ~~משרד המערכות~~
03-913962/6

לכבוד

=====

א.נ.א.

1. אנו חברי גרעין "עיר עולים בשומרון" הננו קבוצת עולים - חדשים אשר זה מקרוב עלו לישראל מברית המועצות.
2. מטרתנו הקמת עיר-עולים במורדות המערביים של השומרון.
3. ישראל עומדת בפני סכנת איבוד העליה מברית המועצות עקב כשלון בקליטת העליה.
4. מטרת הגרעין שלנו הינה לפתח דחף ומוטיבציה אדילאליסטית וחלוצית בקרב העולים על מנת לתת להם אפשרות להגיע לבטוי עצמי.
5. הננו מתווים במטרת גרעיננו דרך קליטה חדשה, הצבת אתגר לאומי שיעניק מרחב פעולה לכוחות יצירה חבויים ויבטא את רצון חברינו לפעולה עצמית, אתגר שיקנה לעולים חדשים מקרוב באו תווית של בני המדינה, ובכך יוכלו להכנס לחברה הישראלית כשווים בין שווים.
6. אנו פונים בקריאה לממשלה ולפעילי העליה והקליטה בישראל -
עזרו לנו במימוש בתוכניתינו
נקים עיר חדשה בשומרון בכוחם וביוזמתם של עולי
ברית המועצות !!!
7. מצ"ב דו"ח מפורט על הרקע והמניעים ואפיון העליה מברח"מ שהביאו אותנו להצעת הפתרון המבוקש לעיל.
מצ"ב העתק מפת אזור החתישבות המוצעת על ידנו.

מזכירות גרעין עיר עולים
ב ש ו מ ר ו ן

ישראל עומדת לפני סכנת איבוד העליה מבריה"מ. כמי שעמדו בראש תחית התנועה היהודית ברוסיה ובמשך שנים קראו ליהודים לחזור לארץ ישראל, איננו שלא יכולים לחוש אחריות מוסרית למצב העליה והעולים. לא נוכל ואף לא נרשה לעצמנו להסתפק בבקורת על הממשלה, הסוכנות או החברה הישראלית. אחריותנו לגורל העולה אינה פגה עם הגיעו ארצה. נהפוך הוא, היא מתעצמת והולכת ככל שחורקים גלגלי מכונת הקליטה. שרות נאמן בצה"ל, ועיסוק הוגן במשרה זו או אחרת אינם ראויים עדיין לתואר "ציונות" - זו פשוט אזרחות טובה. כדי לשמור ולטפח אלמנטים אידיאליסטיים וחלוציים בקרב העולים, יש לאפשר להם להגיע לבטוי עצמי גם כאן, בארץ.

לכן חייבים אנו לחפש דרכי קליטה חדשות, אתגר לאומי שיעניק מרחב פעולה לכוחות יצירה חבויים ויבא את רצוננו לפעולה עצמאית, אתגר שיאפשר גם לנו לעבוד את תולית בוני המדינה, ובכך להיכנס לחברה הישראלית כשוים בין שווים.

אין ספק כי כתוצאה מנסיבות חינוכם, קיימים אצל עולי ברית המועצות מנטליות וסולם ערכים שונים מהמקובל בחברה הישראלית, לחיוב ולשלילה. הנסיון למחוק מטען מורש זה כחיפזון ובחוזק יד עלול ליצור משבר, אשר לא העולה ולא החברה הישראלית יצאו נשכרים ממנו. לדעתנו קיימת דרך בה ינוצלו הדחף האידיאליסטי והייחוד המנטלי של אנשינו בצורה הפרודוקטיבית ביותר, על מנת ליצור מסגרת בתוכה יוכלו לקלוט ולהיקלט, תוך הסתגלות הדרגתית לארצם החדשה - ישנה.

2. אפיון סוציאלי ופסיכולוגי של עולי בריה"מ

חשיבות המקצוע לגבי העולה, גבר או אשה, אינה כמקור פרנסה בלבד. המקצוע הוא עבורם הישג אינטלקטואלי תורם ובונה, הוא תכלית בפני עצמה, הנותנת לחיים את משמעותם. לכן רגישים הם יותר מחניכי ארצות המערב לחוסר עבודה זמני, הכרח להסבה מקצועית, או ירידה של רמת תעסוקתם המקצועית, אף אם תהיה זמנית בלבד.

אופיינית לעולים גם השאיפה לקרבה אל מרכזי תרבות, אל הכרך. שאיפה זו נובעת מאסוציאציות שליליות חריפות של העיר הקטנה עם הפרובינציה הרוסית הנחשלת. אסוציאציות דומות קשורות גם בקולחוזים ולכן נרתעים רוב עולי רוסיה מהקמת ישובים חקלאיים, או הצטרפות אליהם, בקיצור זהו אלמנט עירוני בנפשו, והסיכויים לשינוי מהיר במישור זה הם אפסיים.

העולה האופייני יחפש תעסוקה במקצועו אשר הביא עמו מבריה"מ, ברמה קרובה ככל האפשר לרמת תעסוקתו "שם". סכוי אשר כזה, ביחוד עבור אקדמאים, רב יותר בסביבה בה קיימים מוסדות ומפעלים גדולים. ככל שגדול המטען המקצועי והמדעי שהביא העולה עמו - מתמעטת האלטרנטיבות למקומות עבודה עבורו. גם העובדה כי רוב נשות העולים הן בעלות השכלה גבוהה ורגילות לעבוד במקצוען, מצמצמת עוד יותר את האלטרנטיבות הפתוחות לפני משפחת העולה.

עד כאן צוירה התמונה מבחינתו של העולה. מהצד השני מצויה טובת המדינה, התובעת ניצול מירב של הכישורים המועילים אשר לכל תושב, איש או אשה. אין ספק כי המטען המקצועי - מדעי של עולים מברית המועצות הוא רב, שקול כנגד השקעה של מיליארדי לירות והרבה שנים באוניברסיטאות ומכוני מחקר, ושימוש נכון בו עשוי להקפיץ את הטכנולוגיה הישראלית דרך ארוכה, בזמן קצר יחסית.

קליטה מקצועית במקצועות שונים בארץ, והתבט החברתי שלה

.3

בנגב
כאן מתוכננת הקמתו של מערך תעשייתי גדול. ראשיתו קיימת (בצורת תעשיית מחצבים ענפה, טקסטיל, ותעשיות מתכת ואלקטרוניקה), אולם גם בקצב ההשקעות המירבי אותו מסוגלת לבצע תעשייתנו הצעירה, מדובר לכל היותר בהתפתחות איטית והדרגתית, אשר תאפשר קליטת מאות מעטות של מהנדסים, כימאים וכו' כל שנה - לעומת תחזית של עליית אלפים.

בגליל וברמת הגולן

קצב פיתוח התעשייה מפגר אחרי קצב גידול האוכלוסיה. הכיוון הנוכחי של פיתוח חקלאות וחרושת זעירה בעיקר, אין בכוחם למשוך עולים מבריה"מ, כמוסבר לעיל. גם אם משמשת "עליה 70" מקור גאווה לכל עולה מרוסיה, לא תוכל לקלוט המונים.

ס י נ י

הצעת שר הבטחון לשעבר, לבנות את העיר "ימית" כעיר עולים, היא כיום בעלת פוטנציאל הצלחה מוגבל ביותר, אם לא גרוע מזה - ודוקא בגלל שלא נלקחו בחשבון המאפיינים והמגבלות המיוחדים את עולי בריה"מ כנ"ל.

מעלה האדומים

תעשיית ישוב חדש זה - כאשר תקום, תוכל להיות מקור תעסוקה למספר רב, אך, של עולי העתיד!
המסקנה העגומה מהתיאור שניתן לעיל היא שאיזורי הפתוח, במצבם היום, זקוקים אמנם לאנשים רבים - פועלי בנין, מהנדסים אזרחיים וכו', אך חסרים את הכושר לקליטה משמעותית של בעלי המקצועות הספציפיים המהווים אחוז דומיננטי של העליה הנוכחית. מה חבל אם בתגובה לכל הנאמר, עד הנה תופיע ההצעה הנאיבית להפליא (הנשמעת לעיתים אפילו מפי "אנשי מעלה") לאמור: "אז יקימו מהר תעשייה בגליל, בנגב, לכל אותם העולים...". רק הקרובים אצל הנושא מבינים מה כרוך בענין אשר כזה. מיליארדים רבים של לירות והקשה מכל - זמן, זמן רב!

תקליטה תמעשית באיזור מישור החוף

.4

רב-רובם של המפעלים התעשייתיים ומוסדות התרבות וההשכלה המתאימים לקליטת עולי רוסייה מצויים במישור החוף. אלפי עולים, מדענים, ומהנדסים, אכן מצאו תעסוקתם באיזור זה. רבים מהם שוכנו בדירות שכורות, מפאת חוסר בדירות של קבע. פתרון בעיה זו בדרכים מקובלות עד כה אך יגביר את הצפיפות הבלתי בריאה והבלתי רצויה.

נהירת העולים בעקבות תעסוקתם נאיזורי הפחוח אל סביבת תל-אביב יצרה כבר את פנינת ההומור המקומי: "ארלזורובה פינת דיזינגופה". אירוניה זו יוצרת דחיה, ועד לשינאת העולים תגיע. כך הופכת מטרת עזיבתנו את הגלות - נושא לצחוק, קנאה ולעג. ככל שיקלו הותיקים ראש בבעיה חולפת זו, "אשר כל גל עליה סבל ממנה בזמנו" (כך אומרים לנו) הרי סובייקטיבית הבעיה חמורה ומרה והשלכותיה כבר ניכרות בסטיסטיקות הרישמיות אודות מספר העולים בכח, הנושרים בפועל. קונפליקט נפשי זה בין משאלות העולים ותגובות הותיקים ומטיפי המוסר למיניהם, מהווה לדעתנו את הבעיה העיקרית בקליטת העולים. מי צודק בויכוח זה? יש כמדומה צדק חלקי בדברי כל אחד מהצדדים, עד כמה שהדבר יישמע מוזר, קשה לוותיק להבין מה עמוקה היא משמעות המקצוע בחיי העולה, ומאי הבנה קצרה הדרך לזלזול ולתרעומת. מאידך, נכון הוא שהעולה החדש אשר בין כך ובין כך עקר שרשיו ממקום צמיחתו הראשון, הוא האלמנט המתאים ביותר ליישוב מקומות חדשים! לכל עליה הנדבך שלה ביישוב הארץ; אנו רוצים לבנות את הנדבך שלנו, בלי לוותר על הקליטה המקצועית החשובה לנו כל כך, ועל ההשלכות הגיאוגרפיות הנובעות מהעובדה כי מרבית מקומות העבודה המתאימים מצויים, וגם מצפים לנו, במרכז שפלת החוף.

הפתרון המוצע - התישבות במורדות המערביים של השומרון

.5

לכאורה, הציג הניתוח הנ"ל תמונת ניגודים ללא פשרה. אבל, פשרה כזו קימת, והיא עונה על כל היבטי הנושא בצורה אופטימלית:

מזרחה לתל-אביב, ברדיוס של 10-30 ק"מ ממרכזי התעסוקה הקיימים, נמצאים שטחים נרחבים הריקים כמעט מאדם. שטחים אלה נמצאים מול הגזרה הצרה ביותר ("הטליה") של הקו הירוק, ההתרחשויות הפוליטיות שחלו לאחרונה בעולם הערבי העניקו משנה חשיבות לטריטוריה זו, בהגנה על עצם קיום המדינה. התישבות עולים בחבל ארץ זה, השומרון המערבי, תשרת את טובת המדינה, ובאותה עת תשפר את תדמית העולה בעיני הותיק - וגם בעיני עצמו.

צורת הישוב הרצוי לנו

.6

איזה מן ישוב צריך לקום כאן? - הקרקע דלה לחקלאות אך נוחה - מיועדת כאילו לבניה השטח קרוב אל מערכת הכבישים המהירים לחיפה וירושלים. חומר האדם ומבנה גרעין העולים מצידו מחייב, כאמור, שיהא זה יישוב עירוני. עיר לזיה למטרופולין הגדול, מרוחקת אך קרובה, תהווה את הפתרון הנוח והזול ביותר לקליטה של עשרות אלפי עולים בסביבה תעשייתית. נבנה אותה בתכנון טוב ובבניה מתועשת אשר תבטיח בניה מהירה וזולה יחסית.

כיום הפכו את הקליטה לבעיה כלכלית גרידא. אמת ונכון: במדינה דמוקרטית קליטה רוחנית איננה בידי הממסד, מוגבלות מאד אפשרויות הממשלה להשפעה רוחנית. בישראל בלתי אפשרי היא הטלת צנזורה נגד תופעות הפוגעות בעולים המופיעות לעיתים ברדיו, בטלוויזיה ובעתונות. העליה וקליטתה כאמור הן צורך חיוני ממדרגה ראשונה למדינת ישראל, כמעט בעיית חיים ומוות למדינה, ולכן חייבים גם הפתרונות לבעיות הקליטה לחרוג מן השגרה.

חלק גדול יותר של מעמסת הקליטה חייב ליפול על שכם העולים עצמם. לתושבי עיר עולים, המאוחדים על בסיס של אתגר חלוצי עצמאי, יהיה הרבה יותר קל לעמוד בקשיים הנובעים משגרת מחשבה של שלטונות הקליטה, מבעיות ביוקרטיה, ומאי הכנות הנובעות מהבדלי חינוך יסודיים. על בעלי מקצוע מקרב העולים עצמם ליטול חלק מכריע בתכנון העיר ועיצובה, בנייתה ויישובה. שערי עירנו יהיו פתוחים לרווחה לכל הבא - עולים ממדינות אחרות, וותיקים וזוגות צעירים (קיימת כבר התענינות רצינית של רבים מהם בנושא). כולם ישתתפו בחיי העיר וייוצגו במוסדותיה, אבל תהיה זו בראש וראשונה ובעיקר - "העיר שלנו", של עולי בריה"מ, סמל, תעודת זהות, ומפתח לחברה הישראלית המתחדשת.

7. מה יעניק הדבר למדינת ישראל?

ביסוס עיר העולים יהיה על עבודה במפעלים ובמוסדות הקיימים מערכה לה בשפלת החוף. עם זאת, אין ספק כי ריכוז סגולי גבוה כזה של כושר מקצועי וכח אדם מעולה, ימשוך מפעלים חדשים אל סביבותיה, במינימום של הטבות ממשלתיות (אשר משקלן הכבד בתעשיות הדרום והצפון הפך לרועץ לאותן תעשיות, כפי שמגלים המחקרים האחרונים בנדון), וכך יתרחב הבסיס הכלכלי של מרכז הארץ, בלי להרכות צפיפות ומפגעי אקולוגיה באיזורים הצפופים של היום. זוהי האפשרות היחידה לפתוח ארץ חדשה ליישוב יהודים במרחק חצי שעת נסיעה מן הארץ "הישנה", את היתרונות העצומים והחיוניים מנקודת ראות בטחונית בעורף ושטח שליטה על יושבי שפלת החוף אין צורך לפרט. היתרון הגדול והחשוב ביותר בהקמת עיר עולים הוא הבטחת זרם העליה והצלחת הקליטה של העולים שהם חיוניים למדינה. הבה נוכיח לעם בארץ ובגולה כי אנחנו נכונים ואמיצים, לא רק לשחרר את ארץ אבותינו אלא גם לישבה כמו שכתוב: "והיה כי יביאך ה' אלוקיך אל הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה... וישבתם בה!" (דברים פרק י"א פס' - כד' כט' לא').

גרעין "עיר עולים בשומרון"

פונה אליך, מקבל הדף -

עזור לנו להגשים מטרתינו - הקמת עיר עולים

ב שומרון

מזכירות

גרעין עיר עולים בשומרון

169-9

כס"ד
מנחם אב תשל"ו
אוגוסט 1976

גרעין עיר עולים בשומרון

רעננה, רח' השרון 22/3
(אצל אלצפון צבי) ~~משרד המושבות~~
03-913962 fV

לכבוד

=====

א.נ.י.

1. אנו חברי גרעין "עיר עולים בשומרון" הננו קבוצת עולים - חדשים אשר זה מקרוב עלו לישראל מברית המועצות.
2. מטרתנו הקמת עיר-עולים במורדות המערביים של השומרון.
3. ישראל עומדת בפני סכנת איבוד העליה מברית המועצות עקב כשלון בקליטת העליה.
4. מטרת הגרעין שלנו הינה לפתח דחף ומוטיבציה אדילאליסטית וחלוצית בקרב העולים על מנת לחת להם אפשרות להגיע לבטוי עצמי.
5. הננו מתווים במטרת גרעיננו דרך קליטה חדשה, הצבת אתגר לאומי שיעניק מרחב פעולה לכוחות יצירה חבויים ויבטא את רצון חברינו לפעולה עצמית, אתגר שיקנה לעולים חדשים מקרוב באו תווית של בני המדינה, ובכך יוכלו להכנס לחברה הישראלית כשווים בין שווים.
6. אנו פונים בקריאה לממשלה ולפעילי העליה והקליטה בישראל -

עזרו לנו במימוש בתוכניתנו

נקים עיר חדשה בשומרון בכוחם וביוזמתם של עולי

ב ר י ת ה מ ו ע צ ו ת ! ! !

7. מצ"ב דו"ח מפורט על הרקע והמניעים ואפיון העליה מברה"מ שהביאו אותנו להצעת הפתרון המבוקש לעיל.

מצ"ב העתק מפת אזור החתישבות המוצעת על ידנו.

מזכירות גרעין עיר עולים
ב ש ו מ ר ו ן

ישראל עומדת לפני סכנת איבוד העליה מבריה"מ. כמי שעמדו בראש תחית התנועה היהודית ברוסיה ובמשך שנים קראו ליהודים לחזור לארץ ישראל, איננו שלא יכולים לחוש אחריות מוסרית למצב העליה והעולים. לא נוכל ואף לא נרשה לעצמנו להסתפק בבקורת על הממשלה, הסוכנות או החברה הישראלית. אחריותנו לגורל העולה אינה פגה עם הגיעו ארצה. בהפוך הוא, היא מתעצמת והולכת ככל שחורקים גלגלי מכונת הקליטה. שרות נאמן בצה"ל, ועיסוק הוגן במשרה זו או אחרת אינם ראויים עדיין לתואר "ציונות" - זו פשוט אזרחות טובה. כדי לשמור ולטפח אלמנטים אידיאליסטיים וחלוציים בקרב העולים, יש לאפשר להם להגיע לבטוי עצמי גם כאן, בארץ.

לכן חייבים אנו לחפש דרכי קליטה חדשות, אחגר לאומי שיעניק מרחב פעולה לכוחות יצירה חבויים ויבא את רצוננו לפעולה עצמאית, אחגר שיאפשר גם לנו לענוד את תוית בוני המדינה, ובכך להיכנס לחברה הישראלית כשוים בין שוים.

אין ספק כי כחוצאה מנסיבות חינוכם, קיימים אצל עולי ברית המועצות מנטליות וסולם ערכים שונים מהמקובל בחברה הישראלית, לחיוב ולשלילה. הנסיון למחוק מטען מורש זה בחיפזון ובחוזק יד עלול ליצור משבר, אשר לא העולה ולא החברה הישראלית יצאו נשכרים ממנו. לדעתנו קיימת דרך בה ינוצלו הדחף האידיאליסטי והייחוד המנטלי של אנשינו בצורה הפרודוקטיבית ביותר, על מנת ליצור מסגרת בתוכה יוכלו לקלוט ולהיקלט, תוך הסתגלות הדרגתית לארצם החדשה - ישנה.

2. אפיון סוציאלי ופסיכולוגי של עולי בריה"מ

חשיבות המקצוע לגבי העולה, גבר או אשה, אינה כמקור פרנסה בלבד. המקצוע הוא עכורט הישג אינטלקטואלי תורם ובונה, הוא תכלית בפני עצמה, הנותנת לחיים את משמעותם. לכן רגישים הם יותר מחניכי ארצות המערב לחוסר עבודה זמני, הכרח להסבה מקצועית, או ירידה של רמת תעסוקתם המקצועית, אף אם תהיה זמנית בלבד.

אופיינית לעולים גם השאיפה לקרבה אל מרכזי תרבות, אל הכרך. שאיפה זו נובעת מאסוציאציות שליליות חריפות של העיר הקטנה עם הפרובינציה הרוסית הנחשלת. אסוציאציות דומות קשורות גם בקולחוזים ולכן נרתעים רוב עולי רוסיה מהקמת ישובים חקלאיים, או הצטרפות אליהם, בקיצור זהו אלמנט עירוני בנפשו, והסיכויים לשינוי מהיר במישור זה הם אפסיים.

העולה האופייני יחפש תעסוקה במקצועו אשר הביא עמו מבריה"מ, ברמה קרובה ככל האפשר לרמת תעסוקתו "שם". סכוי אשר כזה, ביחוד עבור אקדמאים, רב יותר בסביבה בה קיימים מוסדות ומפעלים גדולים. ככל שגדול המטען המקצועי והמדעי שהביא העולה עמו - מתמעטות האלטרנטיבות למקומות עבודה עבורו. גם העובדה כי רוב נשות העולים הן בעלות השכלה גבוהה ורגילות לעבוד במקצוען, מצמצמת עוד יותר את האלטרנטיבות הפתוחות לפני משפחת העולה.

עד כאן צוירה התמונה מבחינתו של העולה. מהצד השני מצויה טובת המדינה, התובעת ניצול מירב של הכישורים המועילים אשר לכל תושב, איש או אשה. אין ספק כי המטען המקצועי - מדעי של עולים מברית המועצות הוא רב, שקול כנגד השקעה של מיליארדי לירות והרבה שנים באוניברסיטאות ומכוני מחקר, ושימוש נבון בו עשוי להקפיץ את הטכנולוגיה הישראלית דרך ארוכה, בזמן קצר יחסית.

3. קליטה מקצועית במקצועות שונים בארץ, וההבט החברתי שלה

בנגב כאן מתוכננת הקמתו של מערך תעשייתי גדול. ראשיתו קיימת (בצורת תעשיית מחצבים ענפה, טקסטיל, ותעשיות מתכת ואלקטרוניקה), אולם גם בקצב ההשקעות המירבי אותו מסוגלת לבצע תעשייתנו הצעירה, מדובר לכל היותר בהתפתחות איטית והדרגתית, אשר תאפשר קליטת מאות מעטות של מהנדסים, כימאים וכו' כל שנה - לעומת תחזית של עליית אלפים.

בגליל וברמת הגולן

קצב פיתוח התעשייה מפגר אחרי קצב גידול האוכלוסיה. הכיוון הנוכחי של פיתוח חקלאות וחרושת זעירה בעיקר, אין בכוחם למשוך עולים מבריה"מ, כמוסבר לעיל. גם אם משמשת "עליה 70" מקור גאווה לכל עולה מרוסיה, לא תוכל לקלוט המונים.

ס י נ י

הצעת שר הבטחון לשעבר, לבנות את העיר "ימית" כעיר עולים, היא כיום בעלת פוטנציאל הצלחה מוגבל ביותר, אם לא גרוע מזה - ודוקא בגלל שלא נלקחו בחשבון המאפיינים והמגבלות המיוחדים את עולי בריה"מ כנ"ל.

מעלה האדומים

תעשיית ישוב חדש זה - כאשר תקום, תוכל להיות מקור תעסוקה למספר רב, אך, של עולי העתיד! המסקנה העגומה מהתיאור שניתן לעיל היא שאיזורי הפתוח, במצבם היום, זקוקים אמנם לאנשים רבים - פועלי בנין, מהנדסים אזרחיים וכו', אך חסרים את הכושר לקליטה משמעותית של בעלי המקצועות הספציפיים המהווים אחוז דומיננטי של העליה הנוכחית. מה חבל אם בתגובה לכל הנאמר, עד הנה תופיע ההצעה הנאיבית להפליא (הנשמעת לעיתים אפילו מפי "אנשי מעלה") לאמור: "אז יקימו מהר תעשייה בגליל, בנגב, לכל אותם העולים...". רק הקרובים אצל הנושא מבינים מה כרוך בענין אשר כזה. מיליארדים רבים של לירות והקשה מכל - זמן, זמן רב!

4. הקליטה המעשית באיזור מישור החוף

רב-רובם של המפעלים התעשייתיים ומוסדות התרבות וההשכלה המתאימים לקליטת עולי רוסיה מצויים במישור החוף. אלפי עולים, מדענים, ומהנדסים, אכן מצאו תעסוקתם באיזור זה. רבים מהם שוכנו בדירות שכורות, מפאת חוסר בדירות של קבע. פתרון בעיה זו בדרכים מקובלות עד כה אך יגביר את הצפיפות הבלתי בריאה והבלתי רצויה.

נהירת העולים בעקבות תעסוקתם מאיזורי הפתוח אל סביבת תל-אביב יצרה כבר את פנינת ההומור המקומי: "ארלזורבה פינת דיזינגופה". אירוניה זו יוצרת דחיה, ועד לשינאת העולים תגיע. כך הופכת מטרת עזיבתנו את הגלות - נושא לצחוק, קנאה ולעג. ככל שיקלו הותיקים ראש בבעיה חולפת זו, "אשר כל גל עליה סכל ממנה בזמנו" (כך אומרים לנו) הרי סובייקטיבית הבעיה חמורה ומרה והשלכותיה כבר ניכרות בסטטיסטיקות הרישמיות אודות מספר העולים בכח, הנושרים בפועל. קונפליקט נפשי זה בין משאלות העולים ותגובות הותיקים ומטיפי המוסר למיניהם, מהווה לדעתנו את הבעיה העיקרית בקליטת העולים. מי צודק בויכוח זה? יש כמדומה צדק חלקי בדברי כל אחד מהצדדים, עד כמה שהדבר יישמע מוזר, קשה לוותיק להבין מה עמוקה היא משמעות המקצוע בחיי העולה, ומאי הבנה קצרה הדרך לזלזול ולתרעומת. מאידך, נכון הוא שהעולה החדש אשר בין כך ובין כך עקר שרשיו ממקום צמיחתו הראשון, הוא האלמנט המתאים ביותר ליישוב מקומות חדשים! לכל עליה הנדבך שלה ביישוב הארץ; אנו רוצים לבנות את הנדבך שלנו, בלי לוותר על הקליטה המקצועית החשובה לנו כל כך, ועל ההשלכות הגיאוגרפיות הנובעות מהעובדה כי מרבית מקומות העבודה המתאימים מצויים, וגם מצפים לנו, במרכז שפלת החוף.

הפתרון המוצע - התישבות כמורדות המערביים של השומרון

לכאורה, הציג הניתוח הנ"ל תמונת ניגודים ללא פשרה. אבל, פשרה כזו קימת, והיא עונה על כל היבטי הנושא בצורה אופטימלית:

מזרחה לתל-אביב, ברדיוס של 10-30 ק"מ ממרכזי התעסוקה הקיימים, נמצאים שטחים נרחבים הריקים כמעט מאדם. שטחים אלה נמצאים מול הגזרה הצרה ביותר ("הטליה") של הקו הירוק, ההתרחשויות הפוליטיות שחלו לאחרונה בעולם הערבי העניקו משנה חשיבות לטריטוריה זו, בהגנה על עצם קיום המדינה. התישבות עולים כחבל ארץ זה, השומרון המערבי, תשרת את טובת המדינה, ובאותה עת תשפר את תדמית העולה בעיני הותיק - וגם בעיני עצמו.

צורת הישוב הרצוי לנו

איזה מן ישוב צריך לקום כאן? - הקרקע דלה לחקלאות אך נוחה - מיועדת כאילו לבניה השטח קרוב אל מערכת הכבישים המהירים לחיפה וירושלים. חומר האדם ומבנה גרעין העולים מצידו מחייב, כאמור, שיהא זה יישוב עירוני. עיר לוויה למטרופולין הגדול, מרוחקת אך קרובה, תהווה את הפתרון הנוח והזול ביותר לקליטה של עשרות אלפי עולים בסביבה תעשייתית. נבנה אותה בתכנון טוב ובבניה מתועשת אשר תבטיח בניה מהירה וזולה יחסית.

כיום הפכו את הקליטה לבעיה כלכלית גרידא. אמת ונכון: במדינה דמוקרטית קליטה רוחנית איננה בידי הממסד, מוגבלות מאד אפשרויות הממשלה להשפעה רוחנית. בישראל בלתי אפשרית היא הטלת צנזורה נגד תופעות הפוגעות בעולים המופיעות לעיתים ברדיו, בטלוויזיה ובעתונות. העליה וקליטתה כאמור הן צורך חיוני ממדרגה ראשונה למדינת ישראל, כמעט כעיית חיים ומוות למדינה, ולכן חייבים גם הפתרונות לבעיות הקליטה לחרוג מן השגרה.

חלק גדול יותר של מעמסת הקליטה חייב ליפול על שכם העולים עצמם. לתושבי עיר עולים, המאוחדים על בסיס של אתגר חלוצי עצמאי, יהיה הרבה יותר קל לעמוד בקשיים הנובעים משגרת מחשבה של שלטונות הקליטה, מבעיות ביוקרטיה, ומאי הכנות הנובעות מהבדלי חינוך יסודיים. על בעלי מקצוע מקרב העולים עצמם ליטול חלק מכריע בתכנון העיר ועיצובה, בנייתה ויישובה. שערי עירנו יהיו פתוחים לרווחה לכל הבא - עולים ממדינות אחרות, וותיקים וזוגות צעירים (קיימת כבר התענינות רצינית של רבים מהם בנושא). כולם ישתתפו בחיי העיר ויוצגו במוסדותיה, אבל תהיה זו בראש וראשונה ובעיקר - "העיר שלנו", של עולי בריה"מ, סמל, תעודת זהות, ומפתח לחברה הישראלית המתחדשת.

7. מה יעניק הדבר למדינת ישראל?

ביסוס עיר העולים יהיה על עבודה במפעלים ובמוסדות הקיימים מערבה לה בשפלת החוף. עם זאת, אין ספק כי ריכוז סגולי גבוה כזה של כושר מקצועי וכח אדם מעולה, ימשוך מפעלים חדשים אל סביבותיה, במינימום של הטבות ממשלתיות (אשר משקלן הכבד בתעשיות הדרום והצפון הפך לרועץ לאותן תעשיות, כפי שמגלים המחקרים האחרונים בנדון), וכך יתרחב הבסיס הכלכלי של מרכז הארץ, בלי להרבות צפיפות ומפגעי אקולוגיה באיזורים הצפופים של היום. זוהי האפשרות היחידה לפתוח ארץ חדשה ליישוב יהודים במרחק חצי שעת נסיעה מן הארץ "הישנה", את היתרונות העצומים והחיוניים מנקודת ראות בטחונית בעורף ושטח שליטה על יושבי שפלת החוף אין צורך לפרט. היתרון הגדול והחשוב ביותר בהקמת עיר עולים הוא הבטחת זרם העליה והצלחת הקליטה של העולים שהם חיוניים למדינה. הנה נוכיח לעם בארץ ובגולה כי אנחנו נכונים ואמיצים, לא רק לשחרר את ארץ אבותינו אלא גם לישבה כמו שכתוב: "והיה כי יביאך ה' אלוקיך אל הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה... וישבתם בה!" (דברים פרק י"א פס' - כד' כס' לא').

גרעין "עיר עולים בשומרון"

פונה אליך, מקבל הדף -

עזור לנו להגשים מטרתינו - הקמת עיר עולים

ב שו מ ר ו ן

מ ז כ י ר ו ת

גרעין עיר עולים בשומרון

ירושלים, ז' באב תשל"ו
3 באוגוסט 1976

169-9

לכבוד
מזכירות הרעיון בערב שומרון,
אגף מר חנוך קליין
רח"ל לב הזמב 13
רמת-13

א.נ.

זאת לאשר קבלת סמכותכם מיום 18.7.76. הוא הובא לידיעת
ראש הממשלה.

במסוד רב,

אלי מדרחי
מנהל לשכת ראש הממשלה

ירושלים, ז' באב תשל"ו
3 באוגוסט 1976

169-9

לכבוד
מזכירות גרעין בערב שומרון,
אצל סר חנוך קליין
רח' לב הזהב 13
7828-13

ג.א.

זאת לאחד קבלת מכתבכם מיום 18.7.76. הוא הובא לידיעת
ראש הממשלה.

מכבוד רב,

אלי מזרחי
מנהל לשכת ראש הממשלה

גרעין מערב שומרון
אצל חנוך קליין
רחוב לב הזהב 13,
רמת גן.

ר ש ו ם

18 ביולי 1976

לכבוד
ראש הממשלה,
מר יצחק רבין,
ירושלים.

א.נ.,

הנדון: מחאה ודרישת התנצלות

1. הננו להביע בזאת תדהמתינו ומחאתינו - הנמרצת נגד התבטאותך "הבלתי - פרלמנטרית" בכנותך את חברי מזכירות הגרעין שלנו "מופרעים".
2. ביום טו' תמוז תשל"ו 14.7.1976, פורסמו בעתון הצופה דברים שנאמרו על ידך תחת הכותרת "ראש הממשלה תוקף שוב את אנשי גוש-אמונים" ... "הוא אף השתמש במילה "מופרעים" כאשר סיפר על התפרצות של אנשי גוש-אמונים לישיבת וועדת ההתיישבות של הסוכנות".
3. לפני שכתבנו מכתב זה ודאנו אצל עו"ד שנכחו בסעודת הצהרים במלון "מוריה" שאמנם נאמרו הדברים על ידך, והוברר לנו שאמרת הדברים בחשוכה לשאלת עו"ד מינץ יצחק היוע"מ של משרד התחבורה. הדברים נאמרו בנוכחות נשיא בית המשפט העליון, היועץ המשפטי לממשלה ומשפטנים בכירים אחרים.
4. דברך אלה הינם השמצה, הוצאה דיבה והוצאה שם רע לחברי המזכירות שלנו.
5. חברי המזכירות הוזמנו להכנס לישיבת הוועדה על ידי חבר הכנסת דרובלס, ולאחר קבלת הסכמת יו"ר אותה הישיבה של וועדת ההתיישבות. על מנת למנוע מחברינו להשמיע דברם באותה ישיבה, נעל היו"ר הקבוע של הישיבה את הישיבה ואז פרצה סערה אותה עורר ח"כ דרובלס, בדרישה לתת לחברינו להסביר את עמדתם. את הסערה הזאת הפכו חלק מאמצעי החקשורת להתפרצות.
6. החברים שנכנסו לאותה ישיבה היו חנוך קליין (עורך-דין, רמת גן) מאיר פלג (אדריכל נוף ובנוי- סביון) ו-פרנקל יעקב (מנתח-מערכות קרית ישמח משה) תמי-בענטס (פיזיותרפיסטית- כפר סבא). למעלה מכל ספק שחברינו אלה אינם מופרעים והינם אזרחים מבוססים בעלי מעמד, אוהבי ארץ ישראל, נאמנים למדינה ולרשויותיה ומיצגים גרעין של כ-300 משפחות השואפות להתיישב בארץ-ישראל.
7. הננו לציין שביום 14.7.76 יומיים לאחר מכן, הופיעו חברינו לפני אותה וועדה פעם נוספת וקבלו רשות להציג עמדתם לציבור חברי הוועדה לאחר סיום הישיבה הרשמית.

8. אנו בדעה שראש ממשלת ישראל אינו זכאי ואינו רשאי במסגרת תפקידו להעליב ולהשמיץ אחרים כרצונו, וזאת תוך ניצול מעמדו הממשלתי. (אם עומד אתה על דעתך בעניין זה, הננו קוראים לך להסיר חסינותך בפני תביעה).
9. הננו דורשים בזאת ממך, מר רבין, להתנצל ולחזור בך מכנוי חברי המזכירות של הגרעין שלנו מופרעים.
10. הננו מקוים שיהיה די במכתב זה על מנת להניעך להתנצל בפומבי.

מזכירות גרעין
מערב, שומדון

- 8. ... (no year and ...)
- 9. ...
- 10. ...

... ..
... ..

76 18 24 -3

מממטר 4010021 67 תא
הלאביב 1545 3 98 תמ 17

משרד ראש הממשלה
ירושלים
תקבל
4. V. 1957
169-9

00 321

ראש הממשלה
משרד ראש הממשלה הקריה
ירושלים

בדיון בממשלה בתכנית ההתיישבות בשטחי ארץ ישראל תן ידך לאישור
הזנחלותנו באזור בית חורון במסגרת החכנית לעיבוי ירושלים
אנו ממתנינים זה שנתיים אמרו כן ונעלה
300 משפחות גרעין מערב השומרון.

169-9

חזרה בדקו...

מאשר
מאשר
מאשר
מאשר
מאשר

ק
TELEGRAMME
תלגרם

ק
TELEGRAMME
תלגרם

1887

1887

1887

ל הנהגת אגף היועץ

ירושלים, כ"ח בטבת תשל"ו
1 בינואר 1976

112-1-9-1
169-9 <

לכבוד
מזכירות גרעין מערב השומרון
אצל מר מ. הר-נרי
רחוב המיתר 6
רמת-גן

א.נ.,

זאת לאשר בתורה קבלת מכתבכם מיום 25.11.75,
אשר הובא לידיעת ראש הממשלה.

אנו מבינים, כי הנכם נמצאים בקשר עם לשכת השד
גלילי, אשר הודיעתכם לאחרונה כי השד ישתדל להחיש את
את הדירן בתכניתכם.

בכבוד רב,

אלי מזרחי
מנהל לשכת ראש הממשלה

ירושלים, כ"ח בטבת תשל"ו
1 בינואר 1976

112-1-97

169-9C

לכבוד
מזכירות גרעין מערב השומרון
אצל מר מ. זר-נוי
ד'חוב המיזר 6
רמת-7

..2.R

זאת לאשר בחודש קבלת מכתבכם מיום 25.11.75,
אשר הרבא לידיעת ראש הממשלה,

אנו מבינים, כי הנכם נמצאים בקשר עם לשכת השר
בלילי, אשר הודיעתכם לאחידנה כי השר ישתדל להחיש את
את הדירון כתכניחכם.

בכבוד רב,

אלי מזרחי
מנהל לשכת ראש הממשלה